

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: Ju.L6@regeringskansliet.se

Ju2024/02386

Remissyttrande över betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Inledning

Förvaltningsrätten i Stockholm ställer sig bakom utredningens förslag om ändringar av bestämmelserna om grundlagsundantag i 1 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 20 § yttrandefrihetsgrundlagen. Mot bakgrund av de för- och nackdelar som redovisas i utredningen avseende olika alternativ för bestämmelsernas utformning anser förvaltningsrätten att det föreslagna alternativet (alternativ 2) innebär den mest ändamålsenliga avgränsningen av grundlagsskyddet.

Utformningen av grundlagsundantaget

De föreslagna ändringarna innebär att grundlagsundantaget i bestämmelserna inte längre kommer att vara begränsat till vissa uppräknade känsliga personuppgifter utan omfatta alla slag av personuppgifter. Det blir därmed enbart den särskilda risken för otillbörligt intrång i den personliga integriteten som avgör om en uppgiftssamling faller innanför eller utanför det grundlagsskyddade området. Genom ändringarna kommer fler situationer att omfattas, vilket stärker skyddet för den personliga integriteten. Ändringarna medför även att den svenska lagstiftningen bättre harmoniserar med de EU-rättsliga krav som bl.a. följer av dataskyddsförordningen.

Det är positivt att det framgår direkt av bestämmelserna vilka faktorer som särskilt ska beaktas vid bedömningen av risken för otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Det blir tydligare hur bedömningen ska göras, vilket underlättar för bl.a. tillsynsmyndigheten vid prövningar av om det skett överträdelser av dataskyddsförordningen och för domstolarna som har att överpröva tillsynsmyndighetens beslut. Det bör dock framhållas att bestämmelsernas utformning lämnar ett förhållandevis stort bedömningsutrymme för rättstillämparen när det gäller att avgöra om en uppgiftssamling ska omfattas av grundlagsundantaget eller inte. När grundlagsundantaget inte längre är begränsat till vissa känsliga personuppgifter blir det också fler uppgifter att bedöma. För att skapa förutsättningar för en enhetlig och rättssäker tillämpning är det därför av

vikt att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet ges ytterligare vägledning kring hur bedömningen ska göras.

Begäran om handlingar

Rättsläget har till viss del varit oklart avseende frågan i vilken utsträckning mediegrundlagarna ska tillämpas när begäran om utlämnande av allmänna handlingar som framställs till myndigheter eller domstolar har inkluderat personuppgifter. Vid framställningar från aktörer som omfattas av mediegrundlagarna har utgångspunkten varit att det på grund av 1 kap. 7 § dataskyddslagen¹ inte är möjligt att sekretessbelägga uppgifterna med stöd av 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, när det varit fråga om uppgifter inom det grundlagsskyddade området.

Högsta domstolen har emellertid i två avgöranden² den 25 februari 2025 slagit fast att en sådan utgångspunkt inte är förenlig med dataskyddsförordningen. Högsta domstolen fann att 1 kap. 7 § dataskyddslagen, bedömd i ljuset av unionsrätten, inte hindrar att dataskyddsförordningen beaktas vid tillämpningen av 21 kap. 7 § OSL. Det medför att sekretessbestämmelsen kan tillämpas även på uppgifter inom det grundlagsskyddade området. Enligt förvaltningsrättens mening innebär det att domstolar och myndigheter vid en begäran om handlingar från aktörer som omfattas av mediegrundlagarna inte behöver ta ställning till om de begärda uppgifterna omfattas av grundlagsundantaget eller inte. Konsekvensen kan bli något enklare sekretessbedömningar men att de behöver göras i förhållande till fler aktörer. Enligt utredningen behövs inte några ändringar i vanlig lag för att stärka skyddet för den personliga integriteten när personuppgifter behandlas i söktjänster. Mot bakgrund av Högsta domstolens slutsatser i målen bör det dock, enligt förvaltningsrätten, utredas om det finns anledning att göra ändringar i 1 kap. 7 § dataskyddslagen för att tydliggöra dataskyddsförordningens tillämplighet.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Eva-Lotta Hedin efter föredragning av den administrativa fiskalen Lovisa Tidman. Administrativa direktören Åsa Widmark, chefsrådmannen Maria Eka och målkanslichefen Annica Hellström har också deltagit i beredningen av yttrandet.

Eva-Lotta Hedin

Lovisa Tidman

¹ Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

² Mål nr Å 3169-24 och Å 3457-24